

BŪDINGIAUSIOS SINTAKSĖS KLAIDOS PIETŲ AUKŠTAITIJOS ABITURIENTŲ RAŠINIUOSE

Santrauka

Šiame straipsnyje aptariamos dažniausios 2014 m. abiturientų lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino rašiniuose daromos sintaksės klaidos. Pateikiama duomenų iš 104 pietų aukštaičių (Alytaus apskrities) darbų, o tolesni tyrimai turėtų parodyti, ar esama kokių regioninių šių reiškinių vartosenos skirtumų.

Iš sintaksės klaidų abiturientų rašiniuose vyrauja linksnių vartojimo klaidos (apie 60 %). Atskirai minėtina dažniausiai daroma klaida, kurią taisė ir Jonas Jablonskis, – tai nelietuviško (slaviškojo) būvio įnagininko vartojimas vietoj dvejetainių linksnių. Dabartinėje lietuvių kalboje šių konstrukcijų vartojimo normos nėra tvirtos. Pavojingiausi veiksmazodžiai, su kuriais daugiausia rasta nenorminių būvio raiškos atvejų, yra *būti, išlikti, jaustis, laikyti, (pa)daryti, tapti*. Rašiniuose nerasta sakinių su klaidingai vartojamu kilmininku.

Kita aktuali klaidų kategorija yra veiksmazodžio formų – dalyvio, padalyvio ir pusdalyvio – vartojimas (apie 18 %). Bene daugiausia sintaksės klaidų daroma vartojant padalyvius, kai asmeniniuose sakiniuose ir pagrindinį, ir šalutinį veiksmažodį atlieka tas pats veikėjas.

Trečią sintaksės klaidų grupę sudaro prielinksnių ir polinksnių vartojimas (apie 11 %). Dažniausiai netaisyklingai vartojami prielinksniai *pas, prieš, virš*. Iš netaisyklingos polinksniškos vartosenos išsiskiria konstrukcijos su ***dėka, (su) pagalba*** ir *atžvilgiu*.

Rečiau rašiniuose klystama jungiant sakinio dalis ir sakinius – dažniausiai abiturientai netinkamai vartoja sudėtinių sakinių jungtukus ir jungiamuosius žodžius (apie 9 %).

ESMINIAI ŽODŽIAI: sintaksės klaidos, linksniai, prielinksniai, polinksniai, dalyviai, padalyviai, pusdalyviai, sakinių jungimas.

SOLVITA LABANAUSKIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

solvita.labanauskiene@lki.lt